

Сковорода Григорій Савич

Дата народження 22 листопада (3 грудня) 1722

Місце народження Чорнухи, Полтавщина

Дата смерті 29 жовтня (9 листопада) 1794(71 рік)

Місце смерті Пан-Іванівка, Харківщина

Національність українець

Мова творів давньоукраїнська мова, латинська мова

Рід діяльності прозаїк, поет

Напрямок ренесанс

Жанрфілософський трактат, байка, вірш

Григор. о^с Σ.

Григорій Савич Сковорода (* 22 листопаду (3 грудня) тисячі сімсот двадцять два, Чорнухи, Лубенський полк - † 29 жовтня (9 листопада) тисячу сімсот дев'яносто чотири Іванівка, Харківщина) - український просвітитель-гуманіст, філософ, поет, педагог.

Освіту здобув у Києво-Могілянській академії. Переслідуваний світськими та духовними властями, з 1770-х років ВІВ життя мандрівного філософа. У філософських діалогах і трактатах біблійна проблематика переплітається з ідеями платонізму та стоїцизму. Сенс людського Існування - подвиг самопізнання.

ЖИТТЕПИС

● Григорій Сковорода народився в сотенному містечку Чорнухи Лубенського полку, що нині на Полтавщині, у небагатій козацькій родині. Після здобуття початкової освіти в сільській школі з 1734 року (Григорію 12) навчався у Києво-Могилянській академії. Його навчання в Академії, з перервами, тривало до 1753-го. Її бібліотека стала для нього джерелом знань. У навчанні був перший, і всі найкращі похвали належали йому. Протягом навчання в Академії вивчив латинську, грецьку, церковнослов'янську, польську, німецьку та інші мови, ознайомився з творами багатьох філософів та письменників, від античних до йому сучасних. У 1741 році Григорія забрали до Петербурга для співу в придворній капелі, звідки він повернувся в 1744-му. Згодом, у 1745–1750 роках, Сковорода їде до Європи: спершу до Угорщини в складі царської місії під проводом Ф. Вишневського, далі — до Словаччини (Братислава) й Австрії (Відень). Перебування Сковороди в Італії, Німеччині й Польщі не підтверджено документами[1]. Після мандрівки він повернувся в Україну, працював професором у Переяславі, в Харкові, приватно перекладав Плутарха, писав свої твори. З 1754 по 1759 рік жив у с. Коврай на Черкащині, тут він написав низку віршів до своєї славнозвісної збірки «Сад божественних пісень». Саме в цей час мислитель зустрічає одного з найвідданіших учнів, Михайла Ковалинського, який після смерті вчителя написав його біографію, докладну, ґрунтовну, на яку посилалися й посилаються всі дослідники творчості мудреця. Саме в листах до нього Григорій Савич висловлював найважливіші ідеї, що згодом ставали основою філософських трактатів. Про стиль його життя з харківського періоду його перший біограф пише:

«Уставав дуже рано, їв раз на день, без м'яса і риби, був завжди веселий, сильний, рухливий, з усього задоволений, до всіх добрий, усім готовий послужити. Поважав і любив добрих людей без різниці їх стану, навідувався до хворих, розважав сумних, ділився останнім з тим, хто нічого не мав»

Малюнок Г.Сковороди. Фонтан «Нерівна всім рівність», який зображений на банкноті в 500 гривень

- Під кінець 70-х років XVIII ст., після різних конфліктів з владою, Григорій Сковорода обрав зовсім новий і незнаний до того стиль життя, а саме — мандрівку. І ця мандрівка тривала до самої смерті, майже тридцять років. Була вона повна пригод, оповита переказами й легендами. У ній ніколи не розлучався філософ із Біблією, сопілкою або флейтою і своїми писаннями. Слава про нього йшла всюди, і кожний, чи то пан, чи то селянин хотів його побачити й почути. Тож аудиторія його була дуже численна і різнорідна, і всі розуміли його — речника великої правди.

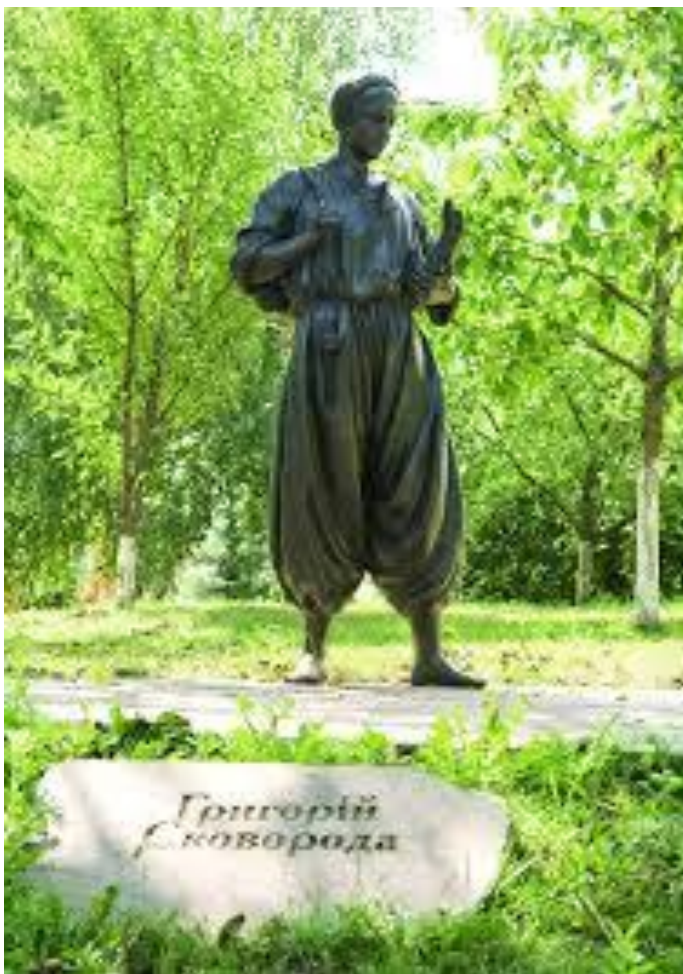
Слава про Сковороду йшла так далеко, що про нього довідалась і цариця Катерина II, і забажала його побачити. Через свого поручника Потьомкіна вона послала Сковороді запрошення переселитись з України в Петербург. Посланець цариці застав Сковороду на краю дороги, де він відпочивав і грав на флейті, а недалеко нього паслася вівця того господаря, в якого філософ затримався. Посланець передав йому запрошення цариці, але Сковорода, просто й спокійно дивлячись в очі посланцеві, заявив:

*Скажіть цариці, що я не покину України —
мені дудка й вівця дорожчі царського вінця*

22
8

Приятель і біограф Сковороди Ковалинський теж засвідчував:

- Коли писав Сковорода для свого краю, то і вживав деколи української мови та правопису, вживаного в українському виговорі. Він любив завжди свою природжену мову. Дуже любив свій рідний край, свою любу Україну й коли відлучався за її межі, обов'язково прагнув скоріше туди повернутися і бажав там померти. Він висловлює це в багатьох місцях своїх творів. «Всяк должен узнать свой народ і в народі себе».

Смерть

- Помер 9 листопада 1794 в селі Пан-Іванівка (зараз Сквородинівка) Золочівського району Харківської області.

Про смерть Сквороди записав Срезневський таке:

...Був прегарний день. До діди́ча з'ї́халось багато сусі́дів погуляти й повеселитись. Мали також на цілі послухати Сквороди... За обідом був Скворода незвичайно веселий і говіркий, навіть жартував, оповідав про своє минуле, про свої мандрівки, досвіди. Зачаровані його красномовством повставали всі від обіду, Скворода щез.. Він пішов у садок. Довго ходив він по перехресних стежках, зривав овочі й роздавав їх хлопчикам, що працювали в садку. Над вечір пішов сам господар шукати Сквороду й застав його під гіллястою липою. Вже заходило сонце: останні його проміння пробивалися крізь гущу листя. З риска́лем у руці копав Скворода яму — вузьку, довгу яму. — «Що це, друже Григорію, чим то ти зайнятий?» — спитав господар, підійшовши до старого. «Пора, друже, закінчити мандрівку!» — відповів Скворода — «і так усе волосся і злетіло з бідної голови від мордування, пора непокоїтися!» «І, брате, дурниця! Досить жартувати, ходімо!» — «Іду! Але я прохатиму тебе попереду, мій добродію, хай тут буде моя остання могила». І пішли в хату. Скворода недовго в ній лишився. Він пішов у свою кімнатку, перемінив білизну, помолився Богу і, підложивши під голову свої писані праці і сіру свитку, ліг, зложивши навхрест руки. Довго чекали на нього з вечерею. Скворода не з'явився. Другого дня вранці до чаю теж, до обіду так само. Це здивувало господаря. Він насмілювався увійти до Сквороди, щоб розбудити його; одна́че Скворода лежав уже холодний за́костенілий.

- Це було 9 листопада 1794. На хресті над його могилою, на прохання самого Сковороди, написано: **«СВІТ ЛОВИВ мене, та не впіймав...»**.
- Сьогодні його могила стоїть у селі Сковородинівка (ран. Пан-Іванівка, колишня садиба Андрея Ковалівського). До нього можна потрапити, з'їхавши з дороги Харків-Суми біля селища Максимівка (60 км від Харкова). Далі треба їхати 18 км до села Сковородинівка.

Вшанування пам'яті

- **Ювілеї та роковини:**

- 1919 р. — в Україні було відзначено 125-річчя з дня смерті Сковороди
- 1922 р. — 200-річчя з дня народження
- 1939 р. — 145-річчя з дня смерті
- 1942 р. — 220-річчя з дня народження
- 1944 р. — 150-річчя з дня смерті
- 1972 р. — 250-річчя з дня народження
- 1994 р. — 200-річчя з дня смерті
- 1997 р. — 275-річчя з дня народження
- 2002 р. — 280-річчя з дня народження
- 2012 р. — 290-річчя з дня народження

